

**ממשל תאגידי, פרטים נוספים
ונספחים
30.09.2018**

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים
תוכן העניינים

עמוד	
א. ממשל תאגידי	
212	שינויים בדירקטוריון
213	המבקרת הפנימית
ב. פרטים נוספים	
213	השליטה בבנק
215	מינויים ופרישות ומבנה ארגוני
215	הסכמים מהותיים
216	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
222	דירוג אשראי
ג. נספחים	
223	שיעורי הכנסה והוצאה

שינויים בדירקטוריון

נכון למועד הדוח וליום פרסומו, הדירקטוריון מונה 11 דירקטורים. במסגרת התיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 301 ("הוראה 301"), עד ליום ה-1 ביולי 2020, יקטן המספר המקסימאלי של חברי הדירקטוריון בתאגידים הבנקאיים ל-10.

בהתאם להוראת בנק ישראל, בשנת 2017 פחת מספר חברי דירקטוריון הבנק ל-13 דירקטורים ובשנת 2018 פחת מספר חברי דירקטוריון ל-12 דירקטורים.

ביום 6 בנובמבר 2018, התקבלה הנחייה מהפיקוח על הבנקים, כי לצורך עמידה בהנחיות הוראה 301, ובהמשך להוראות שניתנו בשנים הקודמות לירידה במספר הדירקטורים, בשנת 2019 תתבצע הירידה במספר הדירקטורים באמצעות הדירקטורים המסיימים כהונה שלישית ואחרונה. לעניין זה יצוין כי ה"ה דוד ברודט (יו"ר הדירקטוריון) ויואב נרדי, צפויים לסיים כהונתם השלישית והאחרונה בבנק ביום 21 ביולי 2019.

ביום 23 ביולי 2018, במענה לפניה של הבנק בנושא, התקבל אישורה של המפקחת על הבנקים, מתוקף סמכותה לפי סעיף 11(א)(6) לפקודת הבנקאות, 1941, בין היתר, לאור הירידה הצפויה במספר הדירקטורים בבנק עם סיום כהונתם של דירקטורים מכהנים, להארכת כהונתו של ד"ר שמואל בן צבי, דירקטור חיצוני בבנק, בהתאם להוראה 301 (להלן: "דירקטור חיצוני") למשך תקופה של שישה חודשים מיום סיום תקופת כהונתו הראשונה, 28 ביולי 2018, או עד השלמת מספר הדירקטורים למספר הראוי שקבעה המפקחת על הבנקים¹, לפי המוקדם מביניהם. ד"ר בן צבי נבחר לכהונה נוספת כדירקטור חיצוני באסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 4 באוקטובר 2018. תחילת הכהונה הנוספת תהיה לאחר קבלת הסכמת המפקחת על הבנקים או אי התנגדותה ותחל רטרואקטיבית החל מיום 29 ביולי 2018 (מועד תום תקופת כהונתו הראשונה). ביום 5 בנובמבר 2018 התקבלה בבנק הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויו של ד"ר בן צבי כדירקטור חיצוני בבנק.

ביום 25 באוגוסט 2018, גב' תמר גוטליב סיימה תקופת כהונתה הראשונה כדירקטורית במעמד של דירקטורית חיצונית בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "דח"צ"). (למידע נוסף, ראה דיווח מיידי מיום 25 באוגוסט 2018 (מספר אסמכתא: 15-0807-01-2018)). גב' גוטליב נבחרה לכהונה נוספת כד"צ באסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 4 באוקטובר 2018. מועד תחילת הכהונה הנוספת תהיה לאחר קבלת הסכמת המפקחת על הבנקים או אי התנגדותה. ביום 15 באוקטובר 2018 התקבלה הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויה של גב' גוטליב כד"צית בבנק, בכפוף לכך:

(1) שגב' גוטליב ו/או חברת יכול שוקי הון בע"מ (שבה מחזיקה גב' גוטליב 50%) לא יספקו שירותי ייעוץ וניהול לקבוצת לאומי, לנושאי משרה בקבוצה או למי מהמחזיקים המהותיים בבנק;

(2) שגב' גוטליב ו/או חברת יכול שוקי הון בע"מ לא ייצגו לקוחות מול בנק לאומי, נושאי משרה בקבוצה או כל אחד מהמחזיקים המהותיים בבנק. למידע נוסף, ראה דיווח מיידי מיום 15 באוקטובר 2018 (מספר אסמכתא: 15-096549-01-2018).

למידע נוסף בעניין האסיפה הכללית השנתית שהתקיימה ביום 4 באוקטובר 2018, ראה פרק [אסיפה כללית שנתית](#) להלן.

ביום 9 באוקטובר 2018, עו"ד חיים סאמט סיים את כהונתו כדירקטור במעמד של דח"צ.

למידע נוסף, ראה דיווח מיידי מיום 10 באוקטובר 2018 (מספר אסמכתא: 10-094719-01-2018).

ביום 29 באוקטובר 2018, פרופ' ידידיה שטרן סיים את כהונתו כדירקטור במעמד של דירקטור חיצוני.

למידע נוסף, ראה דיווח מיידי מיום 31 באוקטובר 2018 (מספר אסמכתא: 31-102024-01-2018).

ביום 29 באוקטובר 2018 התקבלה הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויו של מר אוהד מראני כדירקטור חיצוני. בהתאם, ביום 1 בנובמבר 2018 יתחיל מר מראני תקופת כהונה שנייה כדירקטור חיצוני בבנק.

למידע נוסף ראה פרק [אסיפה כללית שנתית](#) להלן.

למידע בנוגע לעדכונים להוראה 301 שעניינה הדירקטוריון, ראה פרק [שינויים בדירקטוריון בדוח הכספי לשנת 2017](#).

¹ בהקשר זה יצוין, כמפורט בדוח השנתי של הבנק לשנת 2017, כי הבנק קיבל הוראות מאת המפקחת על הבנקים לפיהן כמות הדירקטורים בבנק צריכה לפחות באסיפה השנתית 2017 ל-13 דירקטורים ובאסיפה השנתית לשנת 2018 ל-12 דירקטורים. נכון למועד פרסום הדוח, הדירקטוריון מונה 11 דירקטורים.

המבקרת הפנימית

פרטים בדבר הביקורת הפנימית בקבוצה ובכלל זה, הסטנדרטים המקצועיים לפיהם פועלת הביקורת הפנימית, תכנית העבודה השנתית והרב שנתית והשיקולים בקביעתה ודוח הביקורת הפנימית לשנת 2017 בקבוצת לאומי, נכללו בדוח הכספי לשנת 2017.

דוח הביקורת הפנימית לשנת 2017 בקבוצת לאומי, הוגש לוועדת הביקורת ביום 19 במרס 2018 ונדון בוועדה ביום 22 במרס 2018, הוגש לדירקטוריון ביום 21 במרס 2018 ונדון בדירקטוריון ביום 25 במרס 2018.

לקט חצי שנתי של דוחות ותרשומות ביקורת למחצית הראשונה של שנת 2018 הוגש לוועדת הביקורת ביום 15 באוגוסט 2018, ונדון בוועדה ביום 19 באוגוסט 2018, הוגש לדירקטוריון ביום 23 באוגוסט 2018 ודוחו בדירקטוריון ביום 28 באוגוסט 2018.

השליטה בבנק

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדין, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

מכירת מניות בנק לאומי המוחזקות על ידי המדינה

בהודעה של ועדת הכספים של הכנסת מיום 16 ביולי 2018 נאמר כי ועדת הכספים של הכנסת אישרה ביום 16 ביולי 2018 את מכירת יתרת מניות בנק לאומי המוחזקות בידי המדינה, דהיינו מכירה של מניות בנק לאומי המהוות 5.83% מהון המניות של הבנק. עוד נאמר בהודעה, כי החשב הכללי במשרד האוצר הצהיר כי במסגרת המכירה תעמוד המדינה בהתחייבויותיה כלפי עובדי הבנק לעניין העמדת אופציית מכירה של 10% מהמניות הנמכרות לעובדי בנק לאומי ב-25% הנחה.

ביום 5 בספטמבר 2018, קיבל הבנק הודעה ממשרד האוצר על השלמת העסקה למכירת 81,037,614 מניות רגילות בנות 1.00 ש"ח ע.ג. כל אחת של הבנק שהוחזקו על ידי המדינה ל-Citigroup Global Markets Limited, במחיר של 23.38 ש"ח למניה, בתמורה כוללת של 1,894,659,415 ש"ח. לאחר המכירה, יותרו בידי המדינה 7,793,155 מניות רגילות בנות 1.00 ש"ח ע.ג. כל אחת של הבנק, המיועדות למכירה לעובדים. בהתאם לכך, ביום 5 בספטמבר 2018, ממשלת ישראל בשם מדינת ישראל, חדלה להיות בעלת עניין בבנק. זכאות עובדי הבנק לרכוש את מניות הבנק שנתרו בידי המדינה הינה בהתאם להסכמים בעניין הפרטת הבנק משנת 2006 המקנים לעובדי הבנק את הזכות לרכוש מהמדינה חלק מהחזקותיה במקרה של מכירת החזקות המדינה בבנק, בהנחה של 25%.

לפירוט ראה דיווחים מיידיים מיום 5 בספטמבר 2018 (מס' אסמכתא: 2018-01-085491, 2018-01-085455, 2018-01-084993-1).

ביום 22 באוגוסט 2018, חדלה אלטשולר שחם בע"מ מלהיות בעלה עניין בבנק (לפרטים ראה דיווח מיידי מיום 22 באוגוסט 2018 (אסמכתא: 2018-01-080142)).

ביום 6 בספטמבר 2018, חזרה אלטשולר-שחם בע"מ להיות בעלת עניין בבנק (לפרטים ראה דוח מיידי מיום 6 בספטמבר 2018 (אסמכתא: 2018-01-086154)), ולמיטב ידיעת הבנק, נכון ליום 27 בספטמבר 2018 מחזיקה אלטשולר שחם בע"מ, באמצעות גופים בשליטתה, ב-5.42% מההון המונפק ומזכויות ההצבעה של הבנק.

למידע מעודכן לגבי החזקות בעלי עניין בבנק נכון ליום 27 בספטמבר 2018, ראה דוח מיידי על מצבת החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה מיום 8 באוקטובר 2018 (אסמכתא: 2018-01-093852). כמו כן, ראה דיווח רשימת בעלי אמצעי שליטה מהותי ליום 31 במרס 2018 מיום 10 באפריל 2018 (אסמכתא: 2018-01-036136).

אסיפה כללית שנתית

בהמשך להחלטת דירקטוריון הבנק מיום 25 במרס 2018, ביום 26 במרס 2018, פורסם דיווח מיידי אודות הכוונה לכנס אסיפה כללית שנתית של בעלי מניות הבנק, אשר על סדר יומה צפויים להיכלל הנושאים הבאים: (1) דיון בדוחות הכספיים השנתיים; (2) מינוי רואי חשבון מבקרים והסמכה בנוגע לקביעת שכרם; (3) מינוי שני דירקטורים חיצוניים בהתאם לקבוע בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים (להלן: "דירקטור חיצוני", "הוראה 301") ו-(4) מינוי שני דירקטורים חיצוניים בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "דח"צ", "חוק החברות").

לפירוט נוסף ראה דיווח מיידי מתקן בעניין הודעה מקדימה בדבר כוונה לזמן אסיפה כללית שנתית שעל סדר יומה מספר נושאים וביניהם מינוי דירקטורים שפורסם ביום 26 במרס 2018 (אסמכתא: 2018-01-029917) (להלן: "ההודעה המקדימה").

בהמשך להודעה המקדימה שפרסם הבנק ובהתאם לקבוע בסעיפים 11(א)(1), (2) ו-(3) לפקודת הבנקאות, 1941, קיבל הבנק:

1. הודעה מהוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים שמונתה לפי סעיף 36 לחוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981, (להלן: "הוועדה למינוי דירקטורים") מיום 30 באפריל 2018, במסגרתה מפורטת רשימת מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק לבחירה באסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2018, כמפורט להלן:

א. שלושה מועמדים לתפקיד דירקטור חיצוני על פי חוק החברות: מר גבאי יורם; הגב' גוטליב תמר ומר קפלן יאיר.

ב. שלושה מועמדים לתפקיד דירקטור חיצוני על פי הוראה 301: ד"ר בן צבי שמואל ניר; ד"ר טורבוכיץ יורם ומר מראני אוהד.

2. הודעה מהוועדה למינוי דירקטורים, מיום 21 ביוני 2018, בדבר בחירתה במר רפי דניאלי כמועמד חלופי מטעמה לכהונה כדח"צ בבנק. הודעת הוועדה כאמור התקבלה לאחר שנמנע ממועמד קודם שנבחר, מר יאיר קפלן, להשתתף עקב מניעות סף שנקבעה על ידי ועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק.

3. הודעה מקבוצת אלטשולר שחם, בעלת מניות שהחזיקה, למיטב ידיעת הבנק, נכון למועד הגשת ההודעה לבנק, 76,797,152 מניות של הבנק, שהיו כ-5.04% מההון המונפק ומזכויות ההצבעה של הבנק (להלן: "אלטשולר שחם"), לפיה הציעה את מר אבי זיגלמן כמועמד לכהונה כדח"צ בדירקטוריון הבנק. בהמשך לכך, ביום 10 ביוני 2018, התקבלה הודעה נוספת מאלטשולר שחם, לפיה הם מבקשים למשוך את בקשתם להוספת מועמד מטעמם, מר אבי זיגלמן, לתפקיד דח"צ, במסגרתה צוין, כי ההחלטה הנ"ל התקבלה בעקבות ההבנה כי מינויו של המועמד שהוצע על ידם, היה יזכר, כפופה להוראות נוהל בנקאי תקין מס' 312, על כל המשמעות ממנו, לרבות הכבדה אפשרית על פעילותה העסקית השוטפת של אלטשולר שחם והחשש לפגיעה פוטנציאלית בלקוחות והעמיתים של אלטשולר שחם כתוצאה מהאמור.

לפירוט נוסף ראה דיווחים מיידיים בעניין הודעות על מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק שפורסמו ביום 30 באפריל 2018, 10 ביוני 2018 ו-21 ביוני 2018 (מס' אסמכתאות: 2018-01-042874, 2018-01-049575, 2018-01-054690-1).

ביום 4 באוקטובר 2018 התקיימה האסיפה הכללית השנתית של הבנק, בהמשך להחלטת דירקטוריון הבנק מיום 28 באוגוסט 2018 ולדוח זימון אסיפה שנתית שפורסם על ידי הבנק ביום 28 באוגוסט 2018, במסגרתה: (1) הוצגו הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017. (2) הוחלט למנות מחדש את משרדי רואי החשבון סומך חייקין (KPMG) וקוסט פורר גבאי את קסירר (EY) כרו"ח מבקרים משותפים של הבנק, לתקופה שתחל ממועד אישור האסיפה הכללית השנתית הנוכחית ועד לתום האסיפה הכללית השנתית הבאה של הבנק ולהסמיך את דירקטוריון הבנק לקבוע את שכרם. (3) נבחר מר יורם גבאי כדירקטור במעמד של דירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "דח"צ"), לתקופה של 3 שנים. מועד תחילת הכהונה יהיה לאחר קבלת הסכמת המפקחת על הבנקים או אי התנגדותה. נכון למועד פרסום הדוח, טרם נתקבל בבנק אישור או העדר התנגדות המפקחת על הבנקים למינויו של מר גבאי. (4) נבחרה הגב' תמר גוטליב כדח"צית, לתקופת כהונה נוספת של 3 שנים. ביום 15 באוקטובר 2018 התקבלה הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויה של הגב' גוטליב. בהתאם, במועד זה החלה הגב' גוטליב את תקופת כהונתה השנייה כדח"צית בבנק. (5) נבחר ד"ר שמואל בן צבי כדירקטור במעמד של דירקטור חיצוני כמשמעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301 (להלן: "דירקטור חיצוני"), לתקופת כהונה נוספת של 3 שנים. ביום 5 בנובמבר 2018 התקבלה בבנק הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויו של ד"ר בן צבי כדירקטור חיצוני בבנק. תקופת כהונתו השנייה של ד"ר בן צבי החלה רטרואקטיבית ביום 29 ביולי 2018 (תום תקופת כהונתו הראשונה) (לפירוט ראה פרק [שינויים בדירקטוריון](#)). (6) נבחר מר אוהד מראני כדירקטור במעמד של דירקטור חיצוני, לתקופה של 3 שנים. ביום 29 באוקטובר 2018 התקבלה הודעה בדבר אי התנגדותה של המפקחת על הבנקים למינויו של מר אוהד מראני כדירקטור חיצוני. בהתאם, ביום 1 בנובמבר 2018 התחיל מר מראני תקופת כהונה שנייה כדירקטור חיצוני בבנק.

למידע נוסף בעניין האסיפה הכללית, ראה דיווח מיידי של הבנק מיום 28 באוגוסט 2018 אודות כינוס אסיפה כללית שנתית (מספר אסמכתא: 2018-01-081873) ודיווח מיידי מתקן של הבנק מיום 7 באוקטובר 2018 אודות תוצאות האסיפה הכללית (מספר אסמכתא: 2018-01-092817).

דוח הערכת סיכון ממשל תאגידי

לבקשת הבנק, במהלך החודשים ינואר עד מאי 2018 ביצעה חברת אנטרופי יעוץ ממשל תאגידי בע"מ (להלן: "אנטרופי") דוח הערכת סיכון ממשל תאגידי לבנק (להלן: "הסקר"). מטרת הסקר הינן בחינה והערכה של מרכיבי הממשל התאגידי בבנק, ובכלל זה אומדן פערים, ככל שקיימים, בהתחשב באופיו, פעילותו, צרכיו הייחודיים, פרקטיקה נוהגת וכללים מקובלים (Best Practice) וגיבוש המלצות ענייניות לצמצום פערים אלו והקטנת החשיפות הנובעות מכך.

תוצאות הסקר הוצגו בפני דירקטוריון הבנק לאחר תקופת הדוח. תוצאות הסקר קובעות, כי איכות הממשל התאגידי של הבנק עומדת על **ADVANCED**. דירוג **ADVANCED** הינו מהדירוגים הגבוהים בסרגל הדירוג של אנטרופי, ונכון למועד ביצוע הסקירה, הציון שקיבל הממשל התאגידי של הבנק במודל הינו הגבוה ביותר גם ביחס לכלל החברות הציבוריות הנסחרות בבורסה בתל אביב וגם ביחס לענף הבנקאות. בהתאם למתודולוגיית אנטרופי, ציון **ADVANCED**, מציב את הבנק בסיכון נמוך להתממשות כשלי ממשל תאגידי.

מינויים ופרישות

מינויים

מר **שמוליק ארבל**, ראש המערך לבנקאות מסחרית וחבר הנהלת הבנק, מונה לתפקיד ראש החטיבה העסקית מסחרית החל מ-1 ביוני 2018.

פרישות

מר **קובי הבר**, ראש החטיבה העסקית מסחרית ויו"ר דירקטוריון לאומי טק, סיים את תפקידו ביום 31 במאי 2018, לאחר כ-10 שנות עבודה בלאומי.

מר **ירון בלור**, מנכ"ל לאומי פרטנרס ויו"ר דירקטוריון לאומי קארד יסיים את תפקידו כמנכ"ל לאומי פרטנרס וימשיך בתפקידו כיו"ר דירקטוריון לאומי קארד.

מבנה ארגוני

חטיבת התפעול

במסגרת הבחינה האסטרטגית שעורך הבנק למרכז יחידות התפעול השונות בבנק לחטיבת תפעול שתוקם במהלך שנת 2019 ובהמשך להקמת מערך תפעול בחטיבה הבנקאית, יועברו היחידות התפעוליות מהחטיבות השונות בבנק לאחריותו הניהולית של דני כהן המכהן כראש החטיבה הבנקאית ואשר קיבל בנוסף על תפקידו זה את האחריות להקמת חטיבת התפעול. זאת במטרה לרכז את כל הפעילויות התפעוליות, לטובת שירות טוב יותר ללקוחות באמצעות שיפור האפקטיביות, הפחתת הסיכונים והתייעלות.

מערך יעוץ בהשקעות

המערך הוכפף לחטיבת אסטרטגיה ורגולציה.

מערך אשראים מיוחדים

המערך הוכפף לחטיבת ניהול סיכונים.

מערך לאומי טק

עקב הצמיחה המשמעותית של פעילות ההיי טק בלאומי, יאוחדו כל היחידות העוסקות בהיי טק תחת מערך לאומי-טק, בכפיפות לחטיבה העסקית מסחרית.

הסכמים מהותיים

1. בהמשך למגעים שהתקיימו עם בנק איגוד לגבי מועד סיום הסכם שבין הבנק לבין בנק איגוד למתן שירותי מחשוב לבנק איגוד, על רקע העסקה לרכישת בנק אגוד על ידי בנק מזרחי טפחות בע"מ, ביום 29 במרס 2018 אישר דירקטוריון בנק אגוד את הצעת בנק לאומי להארכת תקופת ההיפרדות לתקופה של עד 18 חודשים נוספים, קרי לכל המאוחר עד ליום 30 ביוני 2021 ובלבד שבכל מקרה בו יבקש בנק אגוד להקדים את תום תקופת ההיפרדות לפני המועד האמור, תינתן לבנק לאומי הודעה מוקדמת של 24 חודשים לפחות. ככל שתהיה מגבלה רגולטורית להארכת תקופת ההיפרדות, לא יהיה בכך כדי לפטור את בנק אגוד מחובתו לשלם לבנק לאומי תמורת עלות השירותים בגין תקופה בת 24 חודשים ממועד ההודעה. הארכת ההתקשרות כפופה לקבלת אישור הממונה על ההגבלים העסקיים והמפקחת על הבנקים.
2. ביום 15 במאי 2018 חתמה מעלות סוכנות לביטוח בע"מ, שהינה בבעלות מלאה של הבנק ("הסוכנות"), על הסכם עם הראל חברה לביטוח בע"מ ("הראל") ועם סטנדרד ביטוחים בע"מ מקבוצת הראל ("סטנדרד"), במסגרתו נקבע כי החל מתאריך 2 בספטמבר 2018, תקבל הסוכנות שירותי מיקור חוץ מסטנדרד וכן תמשיך לעסוק בתיווך בביטוח מול הראל מכבטחת יחידה לפוליסות החדשות שישווקו בתקופת ההסכם, הכל בהתאם לאופן ולתנאים שנקבעו בהסכם שנחתם.

חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

חלק מהמידע בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו - ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

ראה תאור מפורט [בדוח הכספי לשנת 2017 - עמודים 304-308](#).

בתקופת הדוח פורסמו הצעות לשינויים רגולטורים ושינויים בהוראות דין שונות, אשר עשויה להיות להם השפעה על מאפייני הפעילות של הקבוצה, על היקף הפעילות בחלק מתחומי הפעילות של הקבוצה, על שיעור הרווחיות בחלק מפעילויות הקבוצה ועל סיכוני האשראי והסיכונים התפעוליים והמשפטיים להם חשופה הקבוצה. מרבית ההוראות מצויות בשלבים שונים של דיונים ולפיכך לא ניתן להעריך האם יפורסמו כהוראות מחייבות ואם יפורסמו מה יהיו ההוראות הסופיות שייקבעו. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשפעה שעשויה להיות לאותן הוראות על הפעילות הכוללת של הקבוצה, אם בכלל. בפרק זה מפורטות הוראות אשר נכנסו לתוקף במהלך תקופת הדוח והוראות הצפויות להיכנס לתוקף, אשר השפעתן על הבנק צפויה להיות משמעותית.

חקיקה

חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018

החוק פורסם ברשומות ביום 15 במרס 2018. החוק כולל רפורמה בהליכי חדלות הפירעון של יחידים ותאגידים. בחוק כלולות הוראות המתייחסות לכלל סוגי החייבים, ולצידן הוראות העוסקות בהיבטים הייחודיים לסוגי חייבים שונים - יחידים ותאגידים. בין היתר, קובע החוק, כי נושה מובטח בשעבוד שוטף יהיה זכאי לפרוע את חובו המובטח מהשעבוד השוטף רק עד לסכום השווה ל-75% משווי הנכסים עליהם חל השעבוד. יתרת הנכסים המשועבדים תשמש לתשלום החובות הכלליים. הוראה זו, עתידה לפגוע בשווי השעבודים השוטפים שבידי הבנק.

תחילתו של החוק 18 חודשים מיום פרסומו, והוא יחול על הליכים לפי החוק שהחלו ביום התחילה ואילך.

בהמשך לחוק, פורסמה ביום 14 באוגוסט 2018 טיוטת תקנות חדלות פירעון ושיקום כלכלי (סדרי דין בבקשות לצו לפתיחת הליכים וניהול הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי), התשע"ט-2019.

החוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח-2018

החוק פורסם ברשומות ביום 18 במרס 2018. החוק קובע הגבלות על השימוש במזומן ובשיקים סחירים, במטרה לצמצם את ההון השחור ולסייע במאבק בפעילות פלילית לרבות פשיעה חמורה, העלמות מס, והלבנת הון ומימון טרור. החוק מיישם את המלצות הוועדה הבין-משרדית לבחינת נושא צמצום השימוש במזומן (וועדת לוקר).

בין היתר, כולל החוק הגבלות על שימוש במזומן בסכומים שונים, תוך עריכת הבחנה בין נותני תשלום ומקבלי תשלום שהינם "עוסקים" לבין נותני תשלום ומקבלי תשלום ש"אינם עוסקים", ובין סוגי עסקאות שונים (כגון: שכר עבודה, תרומה, מתנה, והלוואה).

בנוסף קובע החוק הגבלות על השימוש בשיקים והיסבם, לרבות הגבלות שיחולו על בנקים הפורעים שיקים.

החוק ייכנס לתוקפו ביום 1 בינואר 2019, ובכל הנוגע להתנהלות הבנקים ביחס לשיקים ביום 1 ביולי 2019.

הבנק נדרש להיערך ליישום החוק על היבטיו השונים.

חוק נזירות ערך (תיקון מס' 63), התשע"ז-2017 - שינוי מבנה הבורסה

ביום 6 באפריל 2017 פורסם התיקון לחוק שבנדון. מטרתו העיקרית של החוק, הפיכת הבורסה לתאגיד למטרת רווח במבנה בעלות המופרדת מהגישה למסחר, המסוגל להוות תחרות משמעותית לבורסות בשווקים בינלאומיים ולזירות מסחר אלטרנטיביות בארץ ובח"ל. לצורך כך תעבור הבורסה שינוי מבני באישור בית משפט, שבסיומו תהפוך מחברה מוגבלת בערבות לחברה בעלת הון מניות, אשר יתחלק בין חברי הבורסה.

ביום 7 בספטמבר 2017, אישר בית המשפט את ההסדר לשינוי מבנה הבורסה.

להלן עיקרי החוק:

- הגישה למסחר לא תחייב בעלות בבורסה, אלא תהא מבוססת על התקשרות חוזית בין הבורסה לבין החברים.
- החל מהמועד בו יאשר בית המשפט את השינוי המבני, החזקותיהם של חברי הבורסה הקיימים, מעבר לשיעור של 5%, יורדמו ולא יקנו להם כל זכות, ותחול עליהם חובה למכור כל החזקה מעבר לשיעור זה, עד תום חמש שנים ממועד אישור הסדר כאמור, או עד מועד הנפקת מניות הבורסה בתל אביב לציבור ורישומן למסחר, לפי המוקדם.
- חברי הבורסה הקיימים יהיו זכאים לתמורה בגין מכירת החזקותיהם כאמור מתוך ההון העצמי של הבורסה, בלבד. חברי הבורסה הקיימים שימכרו את החזקותיהם, יעבירו לבורסה את מלוא ההפרש שבין תמורת המכירה שהתקבלה בידיהם, לבין שווי ההחזקות שנמכרו על ידם, בהתאם להון העצמי של הבורסה בהתאם לדוחותיה הכספיים לשנת 2015.

- לא יחזיק אדם אמצעי שליטה בבורסה בשיעור 5% או יותר, אלא על פי היתר החזקה שיינתן על ידי רשות ניירות ערך. בנוסף, לא ישלוט אדם בבורסה אלא על פי היתר שנתנה הרשות. בכל מקרה, תאגיד בנקאי וחבר בורסה לא יהיו רשאים לקבל היתר החזקה או שליטה בבורסה.
  - הבורסה תוכל לחלק דיבידנד לבעלי המניות.
  - ממשל תאגידי - מרבית הדירקטורים יהיו בלתי תלויים. נקבע, כי כל עוד חברי הבורסה (הבנקים) מחזיקים מעל 50%, ימונו מרבית הדירקטורים הבלתי תלויים על ידי וועדה חיצונית (הוועדה לאיתור מועמדים).
  - לשר האוצר סמכות להעניק ולהתלות רישיון בורסה. חל איסור להציע שרותי מסחר בניירות ערך באמצעות מערכת למסחר בניירות ערך, אלא אם היא מנוהלת על ידי הבורסה.
  - הבורסה תפרסם את העמלות שגובים חברי הבורסה מלקוחותיהם כפורמט בר השוואה, וחברי הבורסה נדרשים לדווח לה על עמלות אלו וכל שינוי שלהן.
- כפועל יוצא מהוראות החוק, הבנק נדרש למכור את החזקותיו בבורסה העולות על שיעור של 5%, וזאת בהתאם למתווה ובלוחות הזמנים הקבועים לעניין זה בחוק.
- ביום 18 בינואר 2018 הגיש הבנק לבורסה הצעה למכירה והעברה של מלוא החזקותיו בבורסה ("המניות המוצעות") וזאת במענה לפנייתו מיום 28 בדצמבר 2017 לבעלי המניות לרכישת מניותיהם.
- ביום 16 באפריל 2018 הודיעה הבורסה לבנק על קיבול הצעתו האמורה ("הודעת הקיבול"). בהתאם להודעת הקיבול, כל המניות המוצעות יימכרו ויועברו לנעבר או לכמה נעברים. בהודעת הקיבול הובהר, כי התמורה בגין המניות המוצעות תעלה על המחיר שנקבע בהצעת הבנק, אולם הסכום העודף בין התמורה שתשולם בפועל לבין המחיר הכולל הנקוב בהצעת הבנק בגין המניות המוצעות, יועבר לבורסה כמתחייב מהוראות החוק הנ"ל. בהודעת הקיבול הובהר כי השלמת העסקה טעונה אישורים רגולטוריים והשלמה של העסקה.
- ביום 27 באוגוסט 2018 הודיעה הבורסה לבנק כי העסקה הושלמה. הבנק רשם בגין העסקה המתוארת לעיל, בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של 2018, רווח לפני מס בסך כ-47 מיליון ש"ח.
- תיקון חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 - מענה אנושי מקצועי**
 החוק פורסם ברשומות ביום 25 ביולי 2018.
- התיקון מחייב תאגיד בנקאי, המספק שירות טלפוני הכולל מערכת אוטומטית לניתוב שיחות, לאפשר ללקוח לקבל מענה אנושי מקצועי למספר סוגי שירותים, לאחר האפשרות לבחור את השפה או את האזור הגאוגרפי שבהם יינתן השירות הטלפוני.
- משך ההמתנה למענה האנושי לא יעלה על שש דקות מתחילת השיחה.
- סוגי השירותים לגביהם תחול החובה: טיפול בתקלה; בירור חשבון; סיום התקשרות.
- הלקוח לא יופנה לשירות השארית הודעה, אלא אם בחר בכך.
- תחילתו של החוק - שנה מיום פרסומו.
- הבנק בוחן את היערכות הנדרשת ופועל ליישומה.
- שירותי תשלום**
- ביום 15 באוקטובר 2018 אושרה הצעת חוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018 בקריאה ראשונה.
- ההצעה מציעה להחליף את חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ז-1986, בחוק עדכני המשקף את ההתפתחויות הטכנולוגיות בתחום, והיא מבוססת גם על האסדרה האירופאית בהתאם לעקרונות ה-PSD (Payment Service Directive).
- ההצעה דנה ביחסים החוזיים וההגנות הצרכניות שיחולו במסגרת מתן שירותי תשלום ומבקשת להסדיר שתי מערכות חוזים עיקריות: (1) מערכת אחת - בין נותן שירות תשלום (מנפיק אמצעי תשלום או מנהל חשבון תשלום) לבין המשלם; (2) מערכת שנייה - בין נותן שירות תשלום (סולק או מנהל חשבון תשלום) לבין המוטב (מקבל התשלום).
- הצעת החוק גם מבקשת לקבוע הנחיות כלליות לעניין הוראות תשלום וביצוע פעולות תשלום והסדרי אחריות הנוגעים להם.
- בנוסף, ביום 13 באוגוסט 2018 פורסם תזכיר חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדריים) (תיקון מס' ...) (מתן שירותי תשלום), התשע"ח-2018. תזכיר החוק עוסק בהיבטי רישוי ופיקוח של גופים המעניקים (או שיעניקו) שירותי תשלום בישראל, והוא מהווה נדבך נוסף ומשלים להצעת החוק האמורה.
- יישום ההוראות האמורות, אם יתקבלו, צפוי לחייב את הבנק להיערכות מתאימה.

חוק הסדרת הלוואות חוץ-בנקאיות (תיקון מס' 5), התשע"ז-2017 - חוק אשראי הוגן

בהמשך לתיאור החוק בדוח הכספי לשנת 2017, לפיו עתיד החוק להיכנס לתוקף ביום 9 בנובמבר 2018, נעדכן כי ביום 8 בנובמבר 2018 פורסם תיקון לחוק, לפיו נדחה מועד תחילתו של החוק למוקדם מבין אלה: (א) תקופה של שישה חודשים מיום פרסום תקנות ראשונות לפי החוק; (ב) עשרים ושבעה חודשים מיום פרסום החוק. כמפורט בדוח השנתי, החוק מטפל בחובות הגילוי ללווה, מגבלות על העלות המרבית של האשראי ובנוגע לכללים לעניין הקדמת מועד פירעון של הלוואה.

הוראות הפיקוח על הבנקים

תיקונים בהוראות ניהול בנקאי תקין בנושא בנקאות בתקשורת

ביום 22 במרס 2018 פורסמו תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין 367 ו-420 הכוללים הקלות שונות. בכלל זה, נקבעה חלופה נוספת לזיהוי הלקוח בפתיחת חשבון מקוון, באמצעות שימוש בטכנולוגיה לזיהוי ואימות חזותיים מרחוק. שימוש בטכנולוגיה זו יאפשר לבנק, בין היתר, לפתוח חשבונות מקוונים לקטינים החל מגיל 16 וללקוחות שאין ברשותם חשבון קיים. כמו כן נקבע, כי בכפוף לביצוע הערכת סיכונים מתאימה, יהיה הבנק רשאי לעשות שימוש בדואר אלקטרוני לא מוצפן.

ביום 7 באוקטובר 2018 פורסם תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין 367 ו-462 הכולל הקלות נוספות ובכלל זה, אפשרות למתן ייפוי כוח למי שמחזיק ברישיון מנהל תיקים, באופן מקוון וללא צורך בהגעת הלקוח לסניף, וכן מתן אפשרות ללקוח שהוא תאגיד לוותר על קבלת הסברים בקשר לנושאים המוסדרים בייפוי כוח למנהל תיקים, ובלבד שחתם על וויתור מתאים בפני עורך דין מטעמו.

ישום ההקלות השונות בהוראות הנ"ל יאפשר לבנק לקדם ולהרחיב את השימוש בבנקאות דיגיטלית לשם המשך שיפור חווית הלקוח, ניהול מיטבי של הסיכונים התפעוליים, קידום תהליכי התייעלות וצמצום העלויות.

הוראת ניהול בנקאי תקין 359A בעניין מיקור חוץ והוראת ניהול בנקאי תקין 363 בעניין ניהול סיכונים סייבר בשרשרת אספקה

ביום 8 באוקטובר 2018 פורסמה הוראה בעניין מיקור חוץ. ההוראה נועדה לאפשר לתאגידים הבנקאיים לעשות שימוש במיקור חוץ, מתוך מטרה להגביר את הנגישות והזמינות ללקוחות ולהמשיך את תהליכי התייעלות והגברת התחרות בתחום הבנקאות והתשלומים. זאת, תוך קביעת העקרונות על פיהם נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול, על מנת לצמצם את חשיפתם לסיכונים פוטנציאליים הגלומים במיקור חוץ.

בין היתר קובעת ההוראה מהו מיקור חוץ, רשימת פעולות האסורות להעברה למיקור חוץ, הצורך בביצוע בדיקת נאותות לנותן השירות ואופן ביצוע ודרישות דיווח לפיקוח על הבנקים לגבי הוצאת פעילויות מסוימות למיקור חוץ. כמו כן, ההוראה מאפשרת לבצע באמצעות מיקור חוץ פנייה יזומה למשקי בית לצורך העמדת אשראי על ידי התאגיד הבנקאי, למשל הפניית הלקוח לבנק בעת רכישת מוצר (כגון: סוכנויות רכב), וזאת בכפוף לתנאים הקבועים בהוראה.

תחילתה של ההוראה ביום 31 במרס 2020. תאגיד בנקאי אשר יסיים את ההיערכות לכלל דרישות ההוראה קודם לכן, יוכל ליישם את ההוראה החל ממועד סיום ההיערכות. לעניין חוזים אשר נכרתו לפני מועד פרסום ההוראה, ניתנת תקופה של עוד שלוש שנים וחצי (וסף הכל חמש שנים) להתאים את החוזים להוראה ככל שהדבר נדרש.

בנוסף, ביום 24 באפריל 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראה בנושא ניהול סיכונים סייבר בשרשרת אספקה. ההוראה נועדה להבהיר, מהי האחריות של התאגיד הבנקאי בנוגע לקיום תצורת עבודה מאובטחת מול הספקים החיצוניים המהותיים ואת חובותיו לניהול סיכונים סייבר הולמים בפעילות ספקים אלו בחצרותיהם, בחצרי התאגיד הבנקאי ובמשקים שלהם עם התאגיד, ובין היתר: דרישה לקביעת עקרונות להתחייבויותיהם של ספקים מהותיים בהתייחס לניהול סיכונים סייבר; חובה להגדרת התייחסות פרטנית לנושא ניהול סיכונים סייבר בהסכמי התקשרות עם ספקים מהותיים בהתאם להערכת הסיכונים וחובה לוודא כי הספק עומד בעקרונות שהוגדרו; וכן עריכת בדיקות תקופתיות שונות ביחס לעמידת הספקים בדרישות התאגיד הבנקאי.

הוראה זו תשולב בהמשך בהוראה בנושא "מיקור חוץ".

הבנק נערך ליישום ההוראות.

סיוטת תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 332 בנושא רכישה עצמית על ידי תאגידים בנקאיים

לעניין זה ראה פירוט בפרק [ההון והלימות ההון](#).

התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - הארכת תוקף מכתבי המפקחת

הפיקוח על הבנקים פרסם בשנים האחרונות שני מכתבים בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית. המכתבים נועדו לקדם מהלכי התייעלות במערכת הבנקאית, תוך הצגת האפשרות לקבלת הקלות במקרה של יישום תכנית התייעלות.

ביום 16 בספטמבר 2018 הודיע הפיקוח על הבנקים על הארכת תוקף מכתבי התייעלות האמורים בשנה וחצי נוספות עד ליום 31 בדצמבר 2019.

מהלך להורדת העמלות לעסקים הקטנים והזעירים

ביום 14 באוקטובר 2018 הודיע הפיקוח על הבנקים לתאגידי הבנקאיים, כי בכוונתו לפרסם תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח-2008, לפיו יהיה עליהם לאתר את כל העסקים הקטנים שיכולים לחסוך ממעבר לאחד ממסלולי עמלות העו"ש (סל של מספר פעולות במחיר קבוע), ולשלוח להם הודעה על העברתם למסלול כאמור.

לתיקון זה, בעקבות קביעתו וכניסתו לתוקף, עשויה להיות השפעה על הכנסות הבנק מעמלות אלה.

סיוטת תיקון הוראה 325 בנושא ניהול מסגרות אשראי

ביום 29 באוקטובר 2018 פרסם בנק ישראל סיוטת תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 325 בנושא ניהול מסגרות אשראי. עיקר התיקון בטיסה זו הינו החלת ההוראה, שטיפלה עד כה רק במסגרות עו"ש, גם על מסגרות בכרטיסי אשראי. בנוסף קובעת ההוראה תהליכי עבודה מעודכנים הן ביחס למסגרות בכרטיסי אשראי והן ביחס למסגרות העו"ש ובכלל זה ביחס לאופן ניהול המסגרת, התנאים להיווצרות חריגה מן המסגרת, וההודעות השונות שעל התאגיד הבנקאי לשלוח ללקוחות בהקשר זה.

יישום התיקון האמור, אם יתקבל, צפוי לחייב את הבנק להיערכות מתאימה.

הוראות בתחום כרטיסי האשראי

תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין בעקבות החוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (חוק שטרום):

ביום 4 ביולי 2018 פרסם בנק ישראל תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין, שמטרתן להקל על חברות כרטיסי האשראי ביום שלאחר היפרדותן מהבנקים.

להלן עיקרי התיקונים:

1. הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203 (מדידה והלימות הון - סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית):
לצרכי מדידה והלימות הון, הבנקים ישקללו אשראי שהם נותנים לחברות כרטיסי אשראי באופן דומה לאשראי שניתן לבנקים.
2. הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 221 (יחס כיסוי הנזילות):
נקבעה דרישה פיקוחית מקלה בנושא ניהול סיכון הנזילות, כך שחברות כרטיסי אשראי ידרשו לנהל את סיכון הנזילות שלהן על פי מודל פנימי, אך לא יחויבו לעמוד ביחס כיסוי הנזילות הפיקוחי.
3. הוראת ניהול בנקאי תקין 470 (כרטיסי חיוב):
  - נקבע כי התמורה בגין כל העסקאות שנעשו בכרטיסי חיוב של מנפיק בנקאי, תועבר מהמנפיק הבנקאי למתפעל ההנפקה, במועד בו נדרש מתפעל ההנפקה להעביר את הכספים לסולק, ללא תלות במועד החיוב של הלקוח וללא תלות בזהות הסולק. ההסדר ייכנס לתוקף ב-1 בפברואר 2019.
  - הסכמי תפעול חדשים בין מנפיק בנקאי (שהוא בנק בעל היקף פעילות רחב) לבין מתפעל הנפקה, שנחתמו עד ליום 31 בינואר 2022, טעונים אישור המפקח.

ביום 1 באוגוסט 2018 פרסם בנק ישראל תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 313 (מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים). על פי התיקון, חשיפה של בנק ל"קבוצת לווים חברת כרטיסי אשראי" לא תעלה על 15% מהון התאגיד הבנקאי, וזאת בדומה למגבלה החלה על חשיפה ל"קבוצת לווים בנקאית". הוראה זו תכנס לתוקף באופן מדורג בתוך 3 שנים ממועד ההפרדה של חברת כרטיסי האשראי מהתאגיד הבנקאי.

ביום 29 באוקטובר 2018 פרסם בנק ישראל סיוטת תיקון נוספת להוראה 470 בנושא כרטיסי חיוב. עיקר התיקון בטיסה זו מתייחס לאופן היישום של סעיף 7 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), אשר חוקק במסגרת החוק להגברת התחרות (שטרום), הקובע כי תאגיד בנקאי יציג ללקוח, לפי בקשתו, מידע על עסקאות שנעשו באמצעות כרטיסי חיוב חוץ בנקאיים (שהתשלום בעדן נעשה בדרך של חיוב חשבון העו"ש של הלקוח בתאגיד הבנקאי).

החלטות רשות ההגבלים העסקיים ביחס להסדר הסליקה הצולבת

ביום 25 באפריל 2018 פרסמה רשות ההגבלים העסקיים את החלטתה בעניין פטור מאישור הסדר כובל בנוגע להסדר הסליקה הצולבת. בין היתר נקבע בהחלטה, כי החל מיום 1 ביולי 2021, העברת כספים בין מנפיק וסולק בגין עסקאות המבוצעות בתשלום אחד, תתבצע לא יאוחר מיום לאחר מועד שידור העסקה מבית העסק.

בנוסף, ביום 16 במאי 2018 פרסמה רשות ההגבלים העסקיים את החלטתה בעניין הארכת תוקפו של פטור מאישור הסדר כובל בעניין הסליקה הצולבת של המותג "ישראכרט". בהתאם להחלטה תוקף הפטור יוארך עד ליום 31 בדצמבר 2023. בכפוף לקיומם של התנאים המפורטים בהחלטה, לרבות התנאים הקבועים בהחלטה הנזכרת לעיל מיום 25 באפריל 2018.

להוראות הנ"ל בתחום כרטיסי החיוב השפעה על מתכונת ההיערכות של הבנק ליישום הוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל, והן צפויות להשפיע בשנים הקרובות על שוק כרטיסי החיוב.

נושאים נוספים

יזמות חקיקה שונות בתחום הגברת התחרותיות בשוק האשראי הקמעונאי

בתקופה האחרונה הושם דגש מיוחד על חקיקה המעודדת את התחרות, בעיקר בכל הנוגע לתחום האשראי הקמעונאי. מגמה זו משתקפת בהוראות וביזמות חקיקה שונות, שנועדו להקל על כניסתם לשוק של שחקנים חדשים; זאת, בין היתר, באמצעות הגדלת המקורות שיעמדו לרשותם, קביעת מדרגות רגולטוריות מקלות, ומתן הקלה בהתחברות למערכות התשלומים והסליקה.

להלן מספר דוגמאות להוראות ויזמות שנועדו לעודד את התחרות כאמור:

- חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, אשר מחייב בנקים בעלי היקף פעילות רחב (לאומי והפועלים) להיפרד מחברות כרטיסי האשראי שבבעלותם בתוך פרק זמן מוגדר; אוסר על בנקים כאמור לעסוק בתפעול הנפקה ובסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב ולהחזיק באמצעי שליטה בתאגידים העוסקים בפעילות כאמור; מחייב את הבנק, במהלך תקופת מעבר מוגדרת, לבצע את תפעול ההנפקה באמצעות חברות מתפעלות; קובע מגבלות שונות כלפי בנק בעל היקף פעילות רחב לעניין פנייה ללקוח בנוגע ל"חידוש כרטיס אשראי"; וכן מחייב, במהלך תקופה מוגדרת, להפחית את מסגרות האשראי של לקוחות הבנק. כפועל יוצא מהוראות החוק כאמור, על הבנק למכור את חברת הבת, לאומי קארד בע"מ, בתוך פרק זמן הקבוע לעניין זה בחוק;
  - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016, שנכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2017, וקובע מסגרת כוללת להסדרת שוק האשראי החוץ-בנקאי והחוץ-מוסדי בישראל;
  - הסדרת מדיניות פעילות התאגידים הבנקאיים מול לקוחות מסוג נותני שירותים פיננסיים מוסדרים ורכזי הצעה;
  - החלטת רשות ההגבלים העסקיים בדבר העברת פרוטוקול התקשורת המשמש לביצוע עסקאות בכרטיסי חיוב לידי כלל השחקנים בשוק;
  - מדיניות בנק ישראל לגבי תנאי אירוח סולקים חדשים על גבי פלטפורמות של סולקים קיימים;
  - קביעת קריטריונים כלליים למבקש היתר לשלוט ולהחזיק אמצעי שליטה בסולק ובחברת כרטיסי אשראי;
  - תיקון תקנות ניירות ערך בעניין הצעת ניירות ערך באמצעות רכז הצעה, לצורך התרת מימון הלוואות המונים לתאגידים בפטור מתשקיף (Peer to Business Lending P2B);
  - הצעה לעדכונים בכללי ההשקעה החלים על גופים מוסדיים;
  - מדיניות מעודכנת ומקלה של בנק ישראל להקמת בנק חדש (מוגבל לניהול פיקדונות ולמתן אשראי) והנחיות למבקש רישיון;
  - כללים שפרסם משרד האוצר למתן מענק ממשלתי להקמת לשכת שירותי מחשוב בנקאיים;
  - טיוטת צו הבנקאות (רישוי) (הגדלת התקרה לפי סעיף 21(ב)(8)(א) לחוק), התשע"ח-2018, לפיו סך הערך הנקוב המקסימלי של תעודות ההתחייבות שתוכל חברת אשראי חוץ בנקאית להנפיק לציבור (במקביל למתן אשראי ובכפוף ליתר התנאים הקבועים בחוק), יעלה מסך של שני מיליארד וחצי שקלים חדשים לסך של חמישה מיליארד שקלים חדשים;
  - תיקון מס' 27 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), שפורסם ביום 22 במרס 2018 כחלק מחוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2019). במסגרת תיקון זה נקבע, כי בנק יאפשר ללקוח שמעוניין להעביר את הפעילות הפיננסית שלו מהבנק שבו היא מתנהלת לבנק אחר, לעשות זאת באופן מקוון, נוח, אמין, מאובטח וללא גביית תשלום מהלקוח, והכל בתוך שבעה ימי עסקים מהמועד שבו הבנק המקורי קיבל הודעה על אישור בקשתו של הלקוח בידי הבנק אליו ביקש הלקוח להעביר את פעילותו, או בתוך מועד אחר שיקבע הנגיד בהסכמת שר האוצר.
- הנגיד, בהסכמת שר האוצר, רשאי לקבוע כי האמור לא יחול על בנק קטן (שווי נכסיו אינו עולה על 5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) או על בנק דיגיטלי, או כי יחול עליו בתום תקופה שקבע. המפקח על הבנקים יקבע הוראות ביצוע למימוש חובת הניידות.
- תחילתו של תיקון זה שלוש שנים מיום פרסומו. שר האוצר בהסכמת הנגיד ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לדחות את המועד האמור בשתי תקופות נוספות שלא יעלו על שישה חדשים כל אחת.

ביום 29 באוקטובר 2018 פרסם בנק ישראל את טיוטת כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (העברת פעילות פיננסית של לקוח בין בנקים), התשע"ח 2018. הטיוטה מפרטת את סוגי החשבונות עליהם יחול תיקון מס' 27 האמור. השינויים הנ"ל, לצד יוזמות שמוכיל בנק ישראל, כגון: בניית מאגר נתוני אשראי, עידוד התייעלות המערכת הבנקאית וקידום רגולציה התומכת במעבר לבנקאות דיגיטלית בערוצים ישירים, צפויים להשפיע בשנים הקרובות על שוק הבנקאות בישראל.

ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים

ביום 5 ביולי 2017 אישרה מליאת הכנסת את הצעת ועדת הכנסת לעניין הקמתה של ועדת חקירה פרלמנטרית בראשות יו"ר ועדת הכלכלה, ח"כ איתן כבל, אשר תדון בהתנהלות הבנקים, הגופים המוסדיים והרגולטורים בעניין הקצאות אשראי ללווים עסקיים גדולים משנת 2003 ואילך. ועדת החקירה תניח על שולחן הכנסת, עם סיום דיוניה, דוח המפרט את פעולותיה ומסקנותיה. בימים אלה מקיימת הוועדה את דיוניה.

ביום 28 באוקטובר 2018 הופיעו יו"ר דירקטוריון הבנק, המנכ"ל וראש חטיבת אסטרטגיה ורגולציה בפני הוועדה, והשיבו על שאלות חברי הוועדה.

שב"א - פטור מאישור הסדר כובל - החלטת רשות ההגבלים העסקיים מיום 24 בספטמבר 2017

ביום 24 בספטמבר 2017 נתנה רשות ההגבלים העסקיים פטור בתנאים מאישור הסדר כובל בין חברת שב"א לבין בעלי המניות של החברה, ובהם בנק לאומי. בתנאי הפטור נקבע, בין היתר, עניינים אלה:

- שב"א תעביר, בתחילת שנת 2018 וללא תמורה, את כל זכויותיה בפרוטוקול אשראית EMV לעמותה שתוקם על ידי שב"א ומשתמשים נוספים שיצורפו כחברים בעמותה. החל ממועד העברת הזכויות בפרוטוקול, שב"א תחדל מלעסוק בפעילות הפרוטוקול (למעט שירותי תפעול לפרק זמן מוגבל).
- דרישות החיבור למערכות שב"א תהיינה שוויוניות. שב"א לא תסרב לבקשה של כל גוף להתחבר למערכותיה, אם הוא עומד בדרישות החיבור.
- בוטלה מגבלת חלוקת הדיבידנדים לבעלי המניות בשב"א. החל מתום שנת 2019 או מהמועד בו תחדל שב"א לספק שירותים כלשהם לעמותה, לפי המוקדם, רשאית שב"א לחלק דיבידנד לבעלי מניותיה אם התקיימו תנאים אלה: זכויות שב"א בפרוטוקול הועברו לעמותה וכן לא קיים בעל מניות המחזיק בשב"א מעל 10% מאמצעי השליטה. בהחלטה נקבע הסדר מיוחד לגבי חלוקת העודפים שנצברו בשב"א נכון למועד מתן ההחלטה, אשר יועברו לבעלי המניות הקיימים.
- בהתאם לאמור, ובכפוף להסדר המיוחד שנקבע בהחלטת רשות ההגבלים העסקיים לגבי חלוקת העודפים, חילקה שב"א ביום 28 במרס 2018 דיבידנד לבעלי מניותיה. סכום הדיבידנד שקיבל הבנק מסתכם בכ-7.15 מיליון ש"ח, מתוכו סך של כ-64.5 מיליון ש"ח מוחזק בנאמנות בהתאם לתנאי אישור רשות ההגבלים העסקיים.

פטור מאישור הסדר כובל להסדר חברת מרכז סליקה בנקאי בע"מ (מס"ב)

ביום 20 בספטמבר 2018 האריכה רשות ההגבלים העסקיים את תוקף החלטת הפטור, שעניינו בעלות משותפת של חמשת הבנקים הגדולים בישראל במרכז סליקה בנקאי (מס"ב), עד ליום 20 במרס 2020.

תנאי החלטת הפטור מגדירים את תחומי הפעילות בהם רשאית מס"ב לעסוק.

רגולציה בינלאומית

General Data Protection Regulation - רגולציית ההגנה על הפרטיות האירופאית

רגולציית ההגנה על הפרטיות האירופאית (GDPR) הינה רגולציה בתחום הפרטיות המחליפה את הדיריקטיבה האירופאית להגנת המידע Directive 95/46/EC, ששימשה עד כה כבסיס לחקיקת חוקי הגנה על המידע על ידי מדינות האיחוד האירופאי.

ה-GDPR הינה רגולציה מקיפה בתחום הפרטיות, המפרטת בין היתר חובות ותנאים לגבי עיבוד מידע אישי, זכויות נושאי המידע וכו'. רגולציה זו נכנסה לתוקף ב-25 במאי 2018.

הבנק גיבש מדיניות בנושא ומיישם אותה.

דירוג אשראי

להלן דירוג האשראי של המדינה והבנק ליום 1 בנובמבר 2018:

טווח קצר	תחזית	טווח ארוך	חברת דירוג	
P-1	positive	A1	Moody's	מדינת ישראל
A-1+	positive	AA-	S&P	
F1+	stable	A+	Fitch	
P-1	stable	A2	Moody's	בנק לאומי: מט"ח
A-2	positive	A-	S&P	
F1	stable	A	Fitch	
-	stable	AAA	S&P מעלות	דירוג מקומי (בישראל)
P-1	stable	Aaa	מידרוג	

ב-3 בינואר 2018 סוכנות הדירוג S&P אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-7 בפברואר 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-17 באפריל 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג האשראי ותחזית הדירוג למדינת ישראל.

ב-26 באפריל 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-20 ביוני 2018 סוכנות הדירוג Moody's הוסיפה דירוג חדש נוסף מסוג CRR לבנקים בעולם. דירוג ה-CRR של לאומי נקבע על A1/P-1.

ב-4 ביולי 2018 סוכנות הדירוג Moody's אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-13 ביולי 2018 סוכנות הדירוג Moody's העלתה את תחזית הדירוג של מדינת ישראל ל-**positive**.

ב-3 באוגוסט 2018 סוכנות הדירוג S&P העלתה את דירוג האשראי לטווח ארוך של מדינת ישראל ל-**AA-** ואת דירוג האשראי לטווח קצר ל-**A-1+**.

ב-14 באוגוסט 2018 סוכנות הדירוג מידרוג אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-14 באוקטובר 2018 סוכנות הדירוג S&P מעלות פירסמה דירוג לחברת לאומי קארד, חברת בת של הבנק, הדירוג נקבע ברמה של **ilAA** והתחזית נקבעה כיציבה.

ב-24 באוקטובר 2018 סוכנות הדירוג S&P מעלות אישרה את הדירוג לחברת לאומי קארד, חברת בת של הבנק.

ב-7 בנובמבר 2018 סוכנות הדירוג S&P מעלות אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-7 בנובמבר 2018 סוכנות הדירוג S&P אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

נספח 1 - שיעורי הכנסות והוצאות^(א) וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר					
2017			2018		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)
באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח	
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור ^(ג)					
3.15	1,842	236,851	3.60	2,180	245,408
בישראל					
4.51	250	22,530	4.97	305	24,976
מחוץ לישראל					
3.27	2,092	259,381	3.73	2,485	270,384
סך הכל ^(ד)					
אשראי לממשלה					
3.77	6	646	4.54	8	716
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
3.77	6	646	4.54	8	716
סך הכל					
פיקדונות בבנקים					
1.77	26	5,907	1.02	22	8,659
בישראל					
1.05	1	384	1.01	1	398
מחוץ לישראל					
1.73	27	6,291	1.02	23	9,057
סך הכל					
פיקדונות בבנקים מרכזיים					
0.10	12	46,081	0.11	13	48,954
בישראל					
0.24	2	3,347	1.67	6	1,443
מחוץ לישראל					
0.11	14	49,428	0.15	19	50,397
סך הכל					
ני"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
-	-	1,006	-	-	1,072
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	1,006	-	-	1,072
סך הכל					
אג"ח לפדיון וזמינות למכירה ^(ה)					
0.69	112	65,052	1.39	227	65,462
בישראל					
2.50	29	4,692	3.01	39	5,233
מחוץ לישראל					
0.81	141	69,744	1.51	266	70,695
סך הכל					
אג"ח למסחר ^(ו)					
0.67	13	7,822	0.52	9	6,885
בישראל					
2.61	1	155	5.23	1	78
מחוץ לישראל					
0.70	14	7,977	0.58	10	6,963
סך הכל					
2.35	2,294	394,473	2.78	2,811	409,284
סך כל הנכסים נושאי ריבית					
6,987			6,742		
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
38,788			35,706		
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ^(ז)					
2,294			2,811		
440,248			451,732		
סך כל הנכסים					
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות					
3.69	283	31,108	4.46	352	32,128
מחוץ לישראל					

ראה הערות [בעמוד 229](#).

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר					
2017			2018		
שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)
באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
(0.39)	(235)	244,048	(0.64)	(394)	247,916
בישראל					
(0.03)	(9)	107,165	(0.06)	(18)	114,286
לפי דרישה					
(0.66)	(226)	136,883	(1.13)	(376)	133,630
לזמן קצוב					
(0.99)	(37)	14,993	(1.79)	(66)	14,886
מחוץ לישראל					
(0.46)	(6)	5,210	(1.41)	(20)	5,709
לפי דרישה					
(1.27)	(31)	9,783	(2.02)	(46)	9,177
לזמן קצוב					
(0.42)	(272)	259,041	(0.70)	(460)	262,802
סך הכל					
פיקדונות הממשלה					
(2.87)	(1)	141	(1.78)	(1)	226
בישראל					
-	-	500	-	-	322
מחוץ לישראל					
(0.63)	(1)	641	(0.73)	(1)	548
סך הכל					
פיקדונות מבנקים מרכזיים					
-	-	42	-	-	3
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	42	-	-	3
סך הכל					
פיקדונות מבנקים					
(0.34)	(3)	3,557	(0.44)	(6)	5,439
בישראל					
-	-	28	-	-	93
מחוץ לישראל					
(0.34)	(3)	3,585	(0.43)	(6)	5,532
סך הכל					
נ"ע שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
-	-	425	-	-	537
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	425	-	-	537
סך הכל					
אגרות חוב					
(1.85)	(100)	21,751	(3.42)	(148)	17,511
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(1.85)	(100)	21,751	(3.42)	(148)	17,511
סך הכל					
(0.53)	(376)	285,485	(0.86)	(615)	286,933
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית					
		87,006			97,056
פקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית					
		6,624			6,295
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
		28,216			26,502
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית ^(א)					
	(376)	407,331		(615)	416,786
סך כל ההתחייבויות					
		32,917			34,946
סך כל האמצעים ההוניים					
	(376)	440,248		(615)	451,732
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים					
1.82	1,918		1.92	2,196	
פער הריבית					
תשואה נטו^(א) על נכסים נושאי ריבית					
1.85	1,672	363,365	2.04	1,910	377,156
בישראל					
3.20	246	31,108	3.61	286	32,128
מחוץ לישראל					
1.96	1,918	394,473	2.16	2,196	409,284
סך הכל					
(0.96)	(37)	15,521	(1.74)	(66)	15,301
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל					

ראה הערות [בעמוד 229](#)

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר					
2017			2018		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית
באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור ^(ג)					
3.48	6,123	235,863	3.69	6,676	242,243
בישראל					
4.11	713	23,229	4.83	876	24,310
מחוץ לישראל					
3.53	6,836	259,092	3.80	7,552	266,553
סך הכל ^(ט)					
אשראי לממשלה					
3.83	18	629	4.44	24	724
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
3.83	18	629	4.44	24	724
סך הכל					
פיקדונות בבנקים					
2.19	77	4,707	1.30	82	8,447
בישראל					
1.03	4	519	0.76	2	350
מחוץ לישראל					
2.07	81	5,226	1.28	84	8,797
סך הכל					
פיקדונות בבנקים מרכזיים					
0.10	35	45,656	0.10	38	49,372
בישראל					
0.11	4	4,771	0.98	16	2,179
מחוץ לישראל					
0.10	39	50,427	0.14	54	51,551
סך הכל					
ני"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
0.13	1	1,038	0.13	1	999
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
0.13	1	1,038	0.13	1	999
סך הכל					
אג"ח לפדיון וזמינות למכירה ^(ד)					
0.82	382	62,430	1.14	565	65,915
בישראל					
2.44	97	5,307	2.82	107	5,078
מחוץ לישראל					
0.94	479	67,737	1.26	672	70,993
סך הכל					
אג"ח למסחר ^(ד)					
0.67	44	8,703	0.70	31	5,930
בישראל					
1.67	2	160	3.72	2	72
מחוץ לישראל					
0.69	46	8,863	0.73	33	6,002
סך הכל					
2.55	7,500	393,012	2.78	8,420	405,619
סך כל הנכסים נושאי ריבית					
6,676			6,677		
			חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית		
37,541			37,549		
			נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ^(ה)		
7,500			8,420		
437,229			449,845		
			סך כל הנכסים^(ה)		
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות מחוץ לישראל					
3.23	820	33,986	4.20	1,003	31,989

ראה הערות [בעמוד 229](#).

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר					
2017			2018		
שיעור הוצאה באחוזים	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הוצאה באחוזים	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
(0.49)	(877)	240,352	(0.63)	(1,172)	248,119
בישראל					
(0.03)	(24)	101,761	(0.05)	(43)	113,377
לפי דרישה					
(0.82)	(853)	138,591	(1.12)	(1,129)	134,742
לזמן קצוב					
(0.86)	(102)	15,762	(1.48)	(172)	15,488
מחוץ לישראל					
(0.45)	(16)	4,779	(1.15)	(45)	5,240
לפי דרישה					
(1.05)	(86)	10,983	(1.66)	(127)	10,248
לזמן קצוב					
(0.51)	(979)	256,114	(0.68)	(1,344)	263,607
סך הכל					
פיקדונות הממשלה					
(2.51)	(3)	160	(1.68)	(3)	239
בישראל					
-	-	605	-	-	258
מחוץ לישראל					
(0.52)	(3)	765	(0.81)	(3)	497
סך הכל					
פיקדונות מבנקים מרכזיים					
-	-	40	-	-	41
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	40	-	-	41
סך הכל					
פיקדונות מבנקים					
(0.40)	(12)	4,031	(0.46)	(17)	4,926
בישראל					
-	-	19	(2.03)	(1)	66
מחוץ לישראל					
(0.40)	(12)	4,050	(0.48)	(18)	4,992
סך הכל					
נ"ע שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
(0.34)	(1)	393	(0.28)	(1)	484
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(0.34)	(1)	393	(0.28)	(1)	484
סך הכל					
אגרות חוב					
(3.29)	(549)	22,369	(3.62)	(438)	16,223
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(3.29)	(549)	22,369	(3.62)	(438)	16,223
סך הכל					
(0.73)	(1,544)	283,731	(0.84)	(1,804)	285,844
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית					
		87,182			95,792
פקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית					
		6,329			6,274
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
		27,635			27,838
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית					
	(1,544)	404,877		(1,804)	415,748
סך כל ההתחייבויות^(א)					
		32,352			34,097
סך כל האמצעים ההוניים					
	(1,544)	437,229		(1,804)	449,845
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים					
1.82	5,956		1.94	6,616	
פער הריבית					
תשואה נטו^(ג) על נכסים נושאי ריבית					
1.95	5,238	359,026	2.07	5,786	373,630
בישראל					
2.83	718	33,986	3.47	830	31,989
מחוץ לישראל					
2.03	5,956	393,012	2.18	6,616	405,619
סך הכל					
(0.83)	(102)	16,386	(1.46)	(173)	15,812
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל					

ראה הערות [בעמוד 229](#)

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר					
2017			2018		
שיעור הכנסות (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הכנסות (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)
באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים
מטבע ישראלי צמוד מדד					
1.26	149	47,460	3.86	442	46,512
(1.04)	(90)	34,617	(3.01)	(236)	31,725
0.22			0.85		
מטבע ישראלי לא צמוד					
2.44	1,612	266,736	2.43	1,644	272,542
(0.28)	(139)	198,360	(0.22)	(107)	194,820
2.16			2.21		
מטבע חוץ					
2.05	250	49,169	2.59	373	58,102
(1.19)	(110)	36,987	(1.84)	(206)	45,087
0.86			0.75		
סך פעילות בישראל					
2.23	2,011	363,365	2.63	2,459	377,156
(0.50)	(339)	269,964	(0.81)	(549)	271,632
1.73			1.82		

ראה הערות [בעמוד 229](#).

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר					
2017			2018		
שיעור הכנסות (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ ריבית	שיעור הכנסות (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ ריבית
באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים
מטבע ישראלי צמוד מדד					
3.45	1,233	47,836	4.53	1,547	45,748
(2.71)	(725)	35,739	(3.42)	(790)	30,946
0.74			1.11		
מטבע ישראלי לא צמוד					
2.40	4,724	263,341	2.40	4,880	272,390
(0.30)	(438)	193,510	(0.22)	(321)	196,045
2.10			2.18		
מטבע חוץ					
2.02	723	47,849	2.39	990	55,492
(0.98)	(279)	38,096	(1.61)	(520)	43,041
1.04			0.78		
סך פעילות בישראל					
2.49	6,680	359,026	2.66	7,417	373,630
(0.72)	(1,442)	267,345	(0.81)	(1,631)	270,032
1.77			1.85		

ראה הערות [בעמוד 229](#).

חלק ד' - ניתוח השינויים בהכנסות ריבית והוצאות ריבית

2018 לעומת 2017		2017 לעומת 2018			
לתשעה חודשים		לשלושה חודשים			
שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		שהסתיימו ביום 30 בספטמבר			
גידול (קטיון) בגלל שינוי ^(ח)		גידול (קטיון) בגלל שינוי ^(ח)			
שינוי נטו	מחיר	שינוי נטו	מחיר	שינוי נטו	מחיר
במיליוני ש"ח					
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור					
553	377	176	338	262	76
בישראל					
163	124	39	55	25	30
מחוץ לישראל					
716	501	215	393	287	106
סך הכל					
נכסים נושאי ריבית אחרים					
184	138	46	110	99	11
בישראל					
20	71	(51)	14	23	(9)
מחוץ לישראל					
204	209	(5)	124	122	2
סך הכל					
920	710	210	517	409	108
סך כל הכנסות הריבית					
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
295	258	37	159	153	6
בישראל					
70	73	(3)	29	29	-
מחוץ לישראל					
365	331	34	188	182	6
סך הכל					
התחייבויות נושאות ריבית אחרות					
(106)	-	(106)	51	65	(14)
בישראל					
1	2	(1)	-	-	-
מחוץ לישראל					
(105)	2	(107)	51	65	(14)
סך הכל					
260	333	(73)	239	247	(8)
סך הכל הוצאות הריבית					
660	377	283	278	162	116
סך הכל בנטו					

הערות:

- (א) הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
- (ב) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, חברות בנות כח"ל על בסיס יתרות לתחילת הרבעונים.
- (ג) לפני ניכוי היתרה הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
- (ד) מהיתרה הממוצעת של אג"ח למסחר ושל אג"ח זמינות למכירה נוכתה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין אג"ח זמינות למכירה הכוללים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בגין אג"ח שהועברו מהתיק הזמין למכירה בסך של (170) מיליון ש"ח (30 בספטמבר 2017 - (97) מיליון ש"ח).
- (ה) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית, נכסים לא כספיים ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
- (ו) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים והתחייבויות לא כספיות.
- (ז) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו, לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.
- (ח) השינוי המיוחס לשינוי בכמות חושב על ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.
- (ט) עמלות לתקופה של תשעה חודשים בסך של 267 מיליון ש"ח נכללו בהכנסות ריבית מאשראי לציבור (30 בספטמבר 2017 - 320 מיליון ש"ח).
- (י) מזה בגין נכסים מוחזקים למכירה 8,639 מיליון ש"ח.
- (יא) מזה בגין התחייבויות מוחזקות למכירה 6,540 מיליון ש"ח.